

CRTA:

Stavovi građana o izbornom procesu 2022

Mart, 2022. Beograd

Cilj istraživanja bio je utvrđivanje stavova građana i građanki Srbije u vezi sa predstojećim parlamentarnim, predsedničkim i lokalnim izborima 3. aprila 2022. godine. Ispitani su načini informisanja o društveno-političkim temama, politički stavovi, znanje o izbornom procesu, stavovi o izbornim nepravilnostima, kao i očekivanja u vezi s predstojećim izborima.

U ovom izveštaju biće poređeni rezultati aktuelnog istraživanja, sprovedenog u februaru 2022. godine sa rezultatima istraživanja [sprovedenog u novembru 2020. godine](#), istraživanja [sprovedenog u aprilu 2021. godine](#) i istraživanja [sprovedenog u oktobru 2021.](#)

Napomena. Prilikom čitanja izveštaja i grafika, treba imati u vidu da se procenti neće uvek sabirati do 100 zbog zaokruživanja brojki. U izveštaju je prikazana deskriptivna statistika, a za testiranje razlika između grupa korišćeno je Kramerovo V umesto Hi-kvadrata koji je pristrasan na velikim uzorcima. Ova mera služi za utvrđivanje povezanosti dve kategoričke varijable i kreće se u vrednosti od 0 do 1 (maksimalna moguća korelacija).

Istraživački tim

Darko Stojilović, viši istraživač u Crti

Vujo Ilić, savetnik za javne politike i istraživanja u Crti, istraživač Instituta za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

Sadržaj

Metodologija i opis uzorka	4
I. Medijske navike.....	5
II. Politički stavovi.....	7
III. Znanje o izbornim procesima.....	13
IV. Ocena izbornih nepravilnosti	20
V. Očekivanja u vezi s predstojećim izborima	26
Spisak grafikona	31

Metodologija i opis uzorka

Metod prikupljanja podataka¹: kompjuterski podržano telefonsko anketiranje (CATI) uz nasumičan odabir brojeva mobilnih telefona (*Random digit dialing*)

Ciljna populacija: punoletni građani Republike Srbije (bez KiM)

Tip uzorka: slučajan uzorak, reprezentativan za Republiku Srbiju (bez KiM)

Veličina uzorka: 1075 ispitanika

Margina greške: $\pm 3\%$

Stratumi: ukupno 48, po polu (muški, ženski), uzrastu (18-34 god, 35-64 god, 65+ god), regionu (Beograd, Vojvodina, Šumadija i Zapadna Srbija, Južna i Istočna Srbija) i tipu naselja (urbano, ruralno)

Poststratifikacija: po polu, uzrastu, regionu i tipu naselja

Stopa odgovaranja: 28%

Prosečno trajanje ispitivanja: 12 minuta

Period istraživanja: 19-25. februar 2022.

Tabela 1. Opis uzorka po stratumima (%)

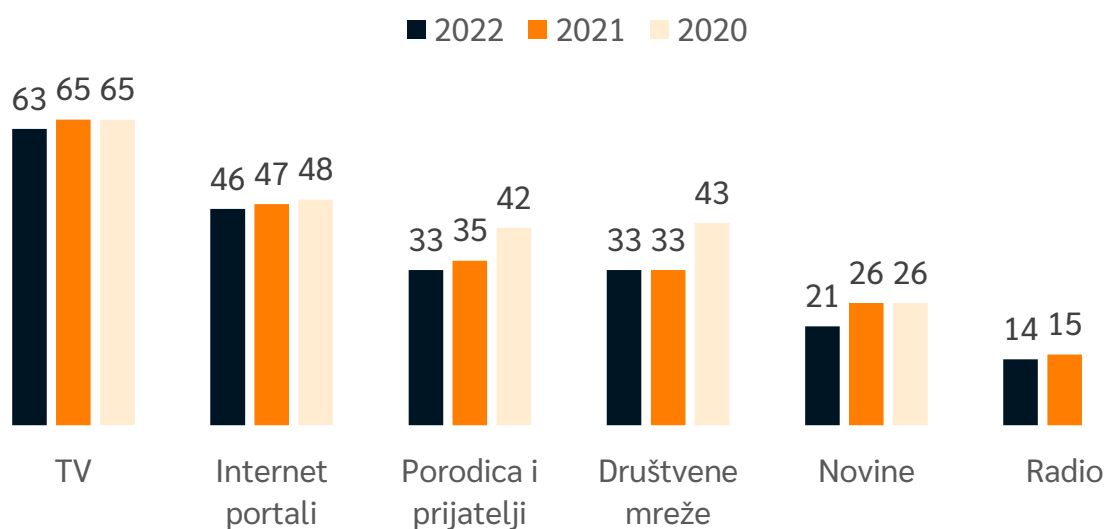
		RZS 2020	Neponde- risani	Ponde- risani
Pol	Muški	48	49	48
	Ženski	52	51	52
Uzrast	18-34	24	22	24
	35-64	50	54	50
	65+	26	24	26
Region	Beograd	24	25	23
	Vojvodina	27	27	27
	Šumadija i Zapadna Srbija	27	27	28
	Južna i Istočna Srbija	22	21	22
Tip naselja	Gradsko	61	67	61
	Ruralno	39	33	39

¹ Detaljan opis metodologije koju Crta koristi u telefonskom anketiranju možete videti ovde: <https://crta.rs/istrazivanje-stavovi-gradjana-srbije-o-ucescu-u-demokratskim-procesima-2021-godine/>

I. Medijske navike

U ovom delu prikazano je poređenje istraživanja iz februara 2022. godine, kao i istraživanja iz oktobra 2021. i novembra 2020. godine. Na prvom grafikonu može se videti da se građani o političkim i društvenim temama u najvećoj meri informišu putem televizije i internet portala. Oko dve trećine građana informiše se putem televizije, dok oko polovina navodi da prati internet portale. U poređenju sa 2020. godinom, manji broj građana ističe da se informiše putem razgovora sa porodicom i/ili prijateljima i putem društvenih mreža. Oko trećine građana navelo je ova dva načina informisanja u ovom istraživanju. Pored toga, četvrtina građana se informiše putem novina, a najmanji broj njih, 15%, koristeći radio. Jedina razlika između poslednja dva istraživanja je blagi pad informisanja putem novina.

Glavni izvori informacija o političkim i društvenim temama

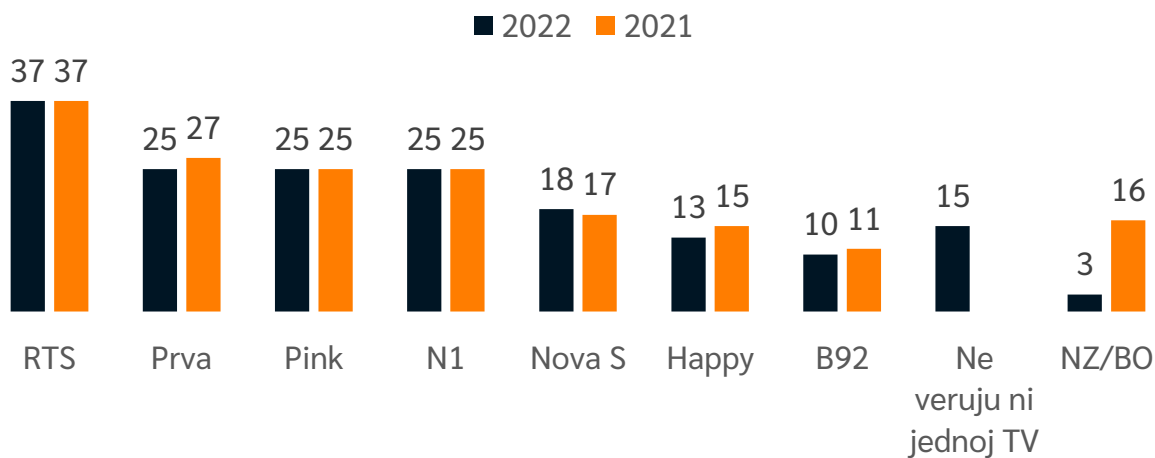

Grafikon 1. Glavni izvori informisanja

Pored izjašnjenja o tome koje izvore informacija koriste, građani su takođe odgovarali na pitanje u koje televizije imaju najviše poverenja. Na listi se nalazilo ukupno sedam televizija, od čega pet sa nacionalnom frekvencijom, provladini, odnosno mediji sa uređivačkom politikom koja nije kritična prema vlasti (RTS, Prva, Pink, Hapy, B92), uz dve televizije koje se mogu smatrati kritičkim medijima (Nova S, N1). U istraživanju 2021. godine nije postojala opcija da se označi da „Ne veruju ni jednoj televiziji“, pa stoga čak 16% građana nije tada dalo odgovor na ovo pitanje. Stoga smo u istraživanju iz 2022. godine uvrstili mogućnost da se označi opcija „Ne veruju ni jednoj televiziji“, iako ona nije bila ponuđena ispitanicima, već su operateri „zaokruživali“ tu opciju samo ukoliko bi građani samostalno izgovorili da ne veruju ni jednoj televiziji.

Najveći broj građana, nešto preko trećine, veruje RTS-u, dok oko četvrtina ističe da veruje televizijama Prva, Pink i N1. Najmanje poverenje imaju televizije Happy i B92.

Televizije u koje građani imaju najviše poverenja - zadatak je bio da izdvoje 2 televizije od 7 -

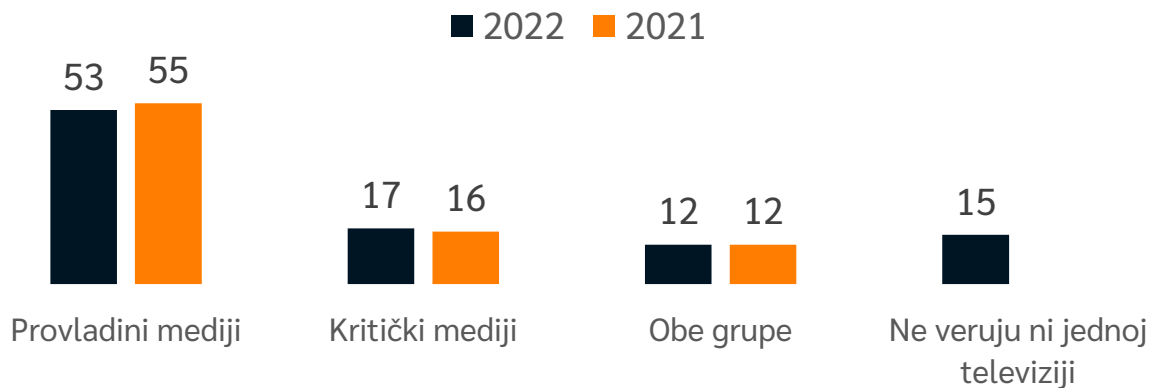

Grafikon 2. Poverenje građana u televizije

Na osnovu odgovora na pitanja iz grafikona 2, građani su svrstani u četiri grupe. Oni koji su označili isključivo provladine medije, oni koji su označili isključivo kritičke medije, kao i oni koji su označili da veruju jednom provladinom mediju (npr. RTS) i drugom kritičkom mediju (npr. Nova S). Četvrtu grupu čine oni koji ne veruju ni jednoj televiziji.

Nešto više od polovine građana veruje isključivo provladinim medijima, nešto manje od petine veruje kritičkim medijima, dok 12% veruje i jednim i drugim. Nije došlo do promene u periodu između dva istraživanja, odnosno od oktobra 2021. do februara 2022.

Poverenje u medije

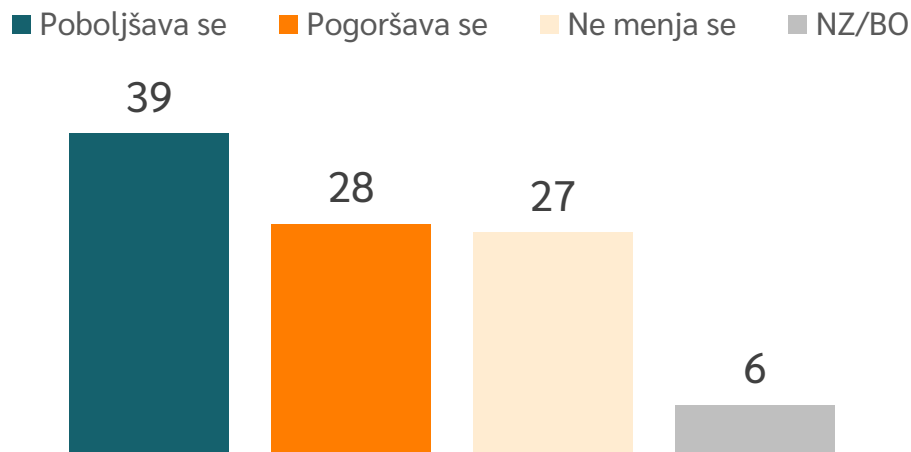

Grafikon 3. Poverenje u medije - po grupama

II. Politički stavovi

Najveći broj građana Srbije, tačnije 39%, ocenjuje da se stanje demokratije u našoj zemlji u poslednjih pet godina poboljšalo. S druge strane 28% ističe da se stanje demokratije pogoršalo, dok isto toliko njih misli da se nije promenilo.

Ocena stanja demokratije u Srbiji u poslednjih pet godina

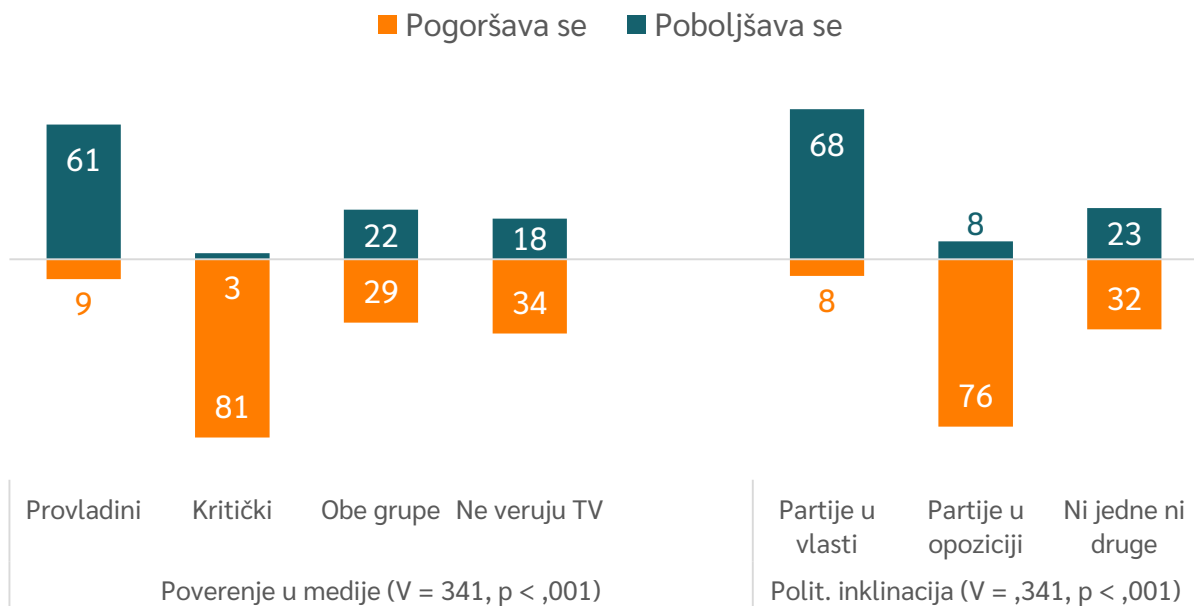

Grafikon 4. Ocenja stanja demokratije u Srbiji

Na grafikonima 5 i 6 prikazano je ukrštanje sa političkim i socio-demografskim varijablama. Naime, postoji velika i značajna razlika u oceni stanja demokratije u odnosu na to kojim medijima veruju i kojim partijama građani inkliniraju. Oko dve trećine građana koji inkliniraju partijama u vlasti, odnosno koji veruju provladinim medijima misli da se stanje demokratije poboljšava, dok oko 80% onih koji inkliniraju strankama u opoziciji i onih koji veruju kritičkim medijima misle da se stanje pogoršava. S druge strane, najveći broj onih koji veruju i jednim i drugim medijima, i onih koji ne inkliniraju ni jednim ni drugim partijama ocenjuje da se stanje demokratije u Srbiji ne menja u proteklih pet godina.

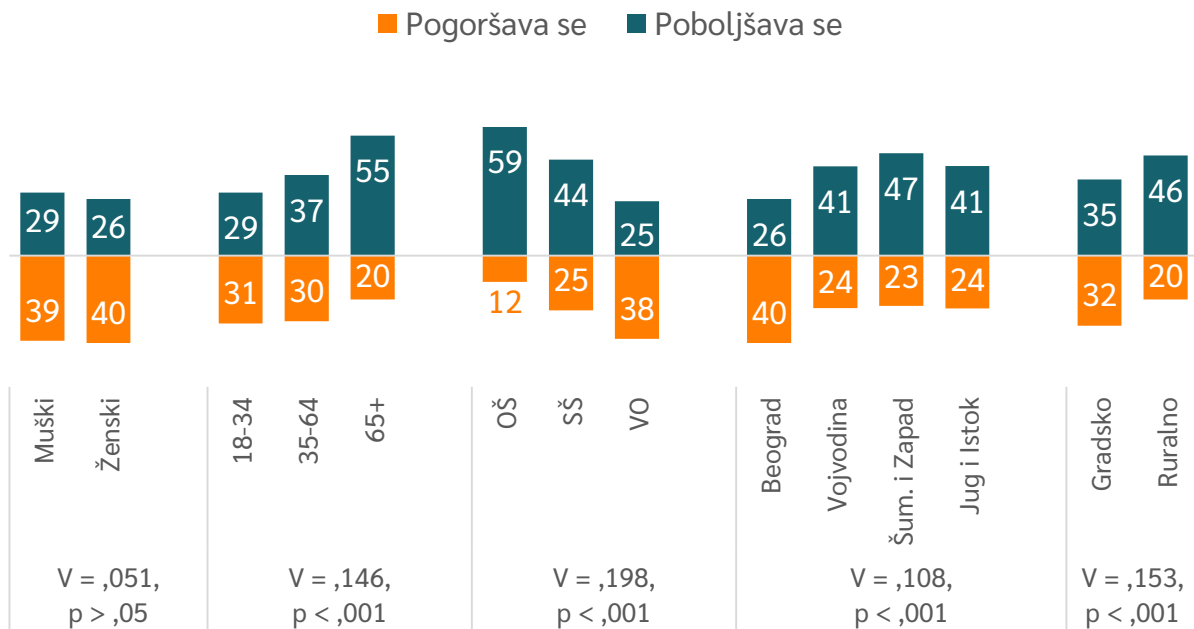
Da se stanje demokratije poboljšava takođe u značajno većoj meri misle najstariji građani (65+), oni koji su završili najviše osnovnu školu, kao i građani koji žive van Beograda i oni koji žive u ruralnim krajevima. Između žena i muškaraca nema razlike u pogledu ovog stava.

Ocena stanja demokratije u Srbiji u poslednjih pet godina - ukrštanje sa političkim varijablama -

Grafikon 5. Ocena stanja demokratije u odnosu na političke varijable

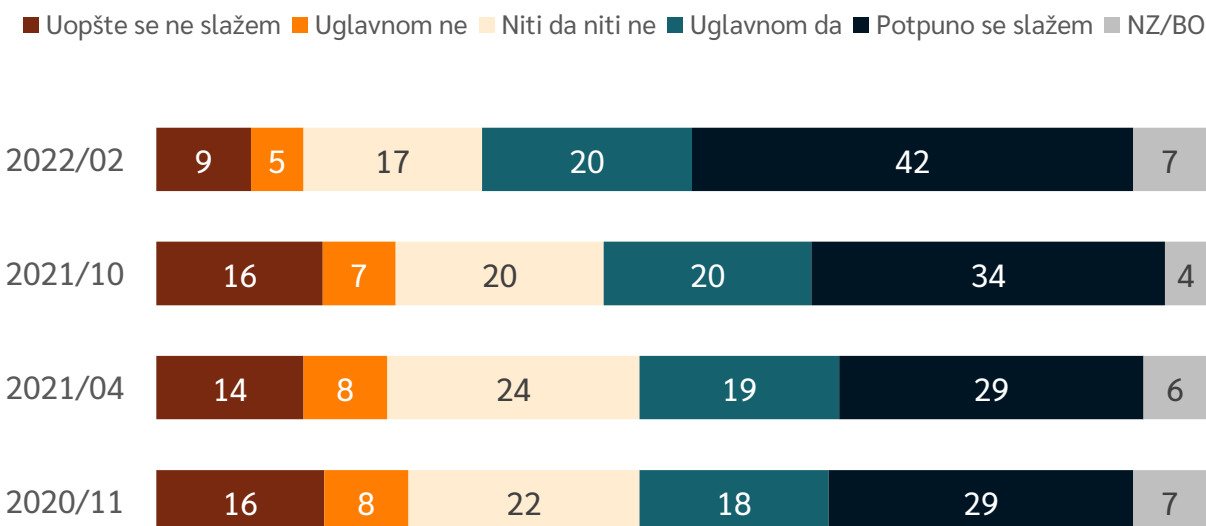
Ocena stanja demokratije u Srbiji u poslednjih pet godina - ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

Grafikon 6. Ocena stanja demokratije u odnosu na socio-demografske varijable

Stav građana Srbije o demokratiji ispitali smo u četiri istraživanja tokom nešto više od godinu dana. Do porasta pozitivnog stava prema ovom sistemu među građanima Srbije došlo je najpre u periodu od aprila do oktobra 2021. godine, ali je do još većeg skoka došlo u poslednjih nekoliko meseci, između oktobra prošle godine i februara ove godine. Konkretnije, skoro dve trećine građana (62%) se uglavnom ili potpuno slaže da je demokratija najbolji politički sistem za našu zemlju. Pored toga, 9% građana se uopšte ne slaže, 5% se uglavnom ne slaže, dok je neodlučnih 17% u poslednjem istraživanju. Zanimljivo je da je promene najviše bilo na krajevima skale, dakle, među onima koji se uopšte ne slažu ili se potpuno slažu, dok je broj onih koji se uglavnom slažu ili ne slažu ili su neodlučni uglavnom nepromenjen.

Bez obzira na sve teškoće, demokratija je najbolji politički sistem za našu zemlju

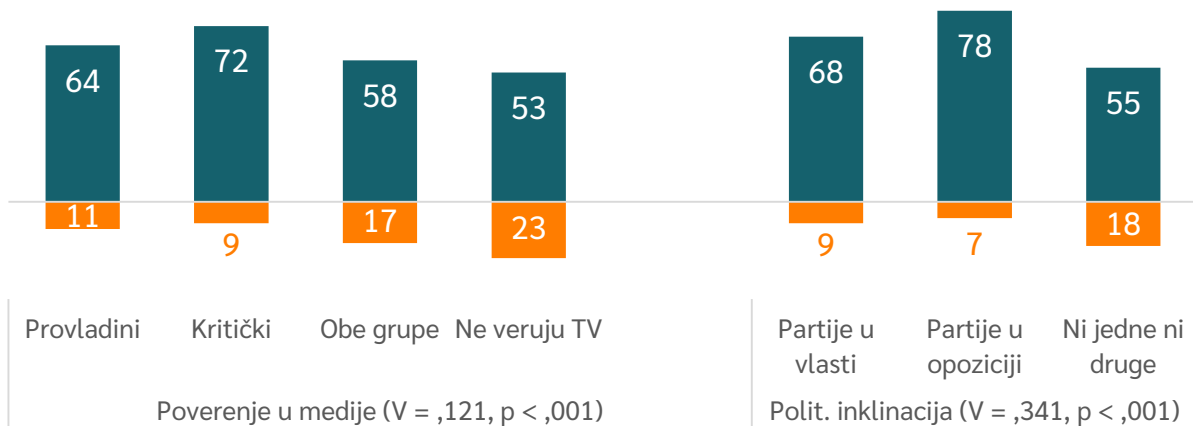
Grafikon 7. Stav prema demokratiji

Iako razlika nije velika (grafik 8), ipak postoji veća podrška demokratiji od strane onih građana koji veruju kritičkim medijima i onih koji inkliniraju partijama u opoziciji nego među građanima koji veruju provladinim medijima i koji se određuju bliže strankama u vlasti. Najmanja podrška demokratiji je kod onih koji ne iskazuju političku inklinaciju i kod onih koji veruju i jednim i drugim medijima, odnosno ne veruju ni jednim medijima. Uz to, nešto pozitivniji stav prema ovom sistemu izražavaju žene, stariji od 34 godine, kao i gradsko stanovništvo i bolje obrazovani građani (grafik 9). Najveće razlike ogledaju se u obrazovanju, gde oko dve trećine onih koji imaju završenu srednju školu ili fakultet podržava demokratiju, u odnosu na polovinu najmanje obrazovanih građana.

Bez obzira na sve teškoće, demokratija je najbolji politički sistem za našu zemlju

- ukrštanje sa političkim varijablama -

■ Ne slažu se ■ Slažu se

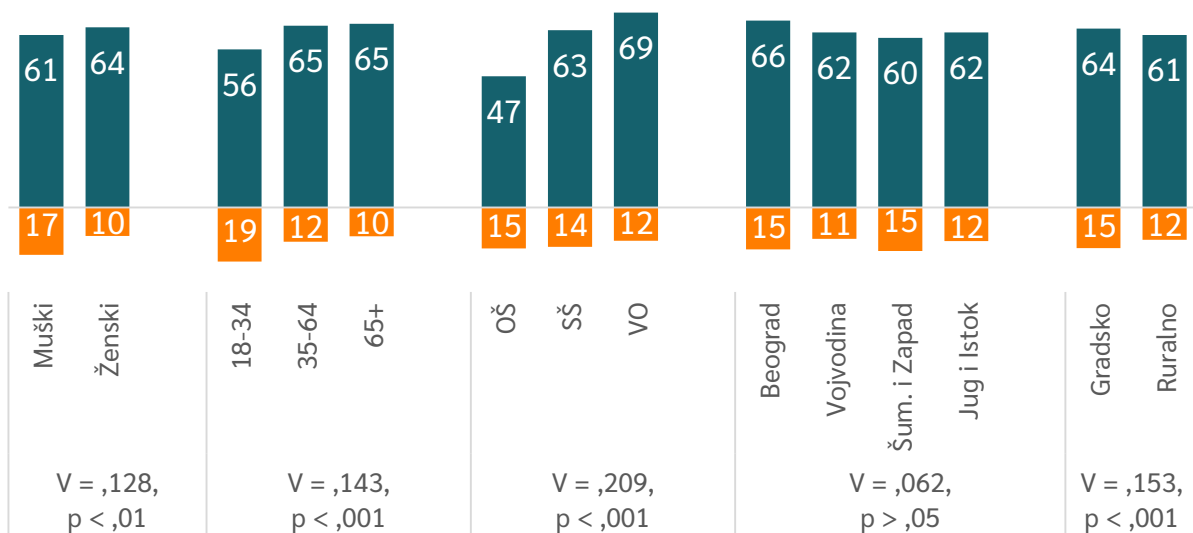

Grafikon 8. Stav o demokratiji u odnosu na političke varijable

Bez obzira na sve teškoće, demokratija je najbolji politički sistem za našu zemlju

- ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

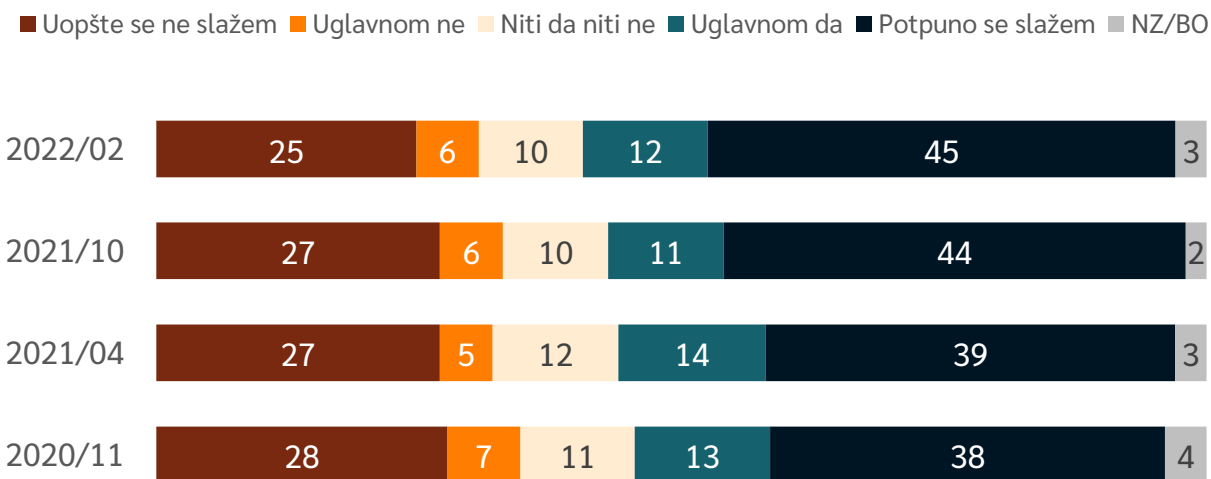
■ Ne slažu se ■ Slažu se

Grafikon 9. Stav o demokratiji u odnosu na socio-demografske varijable

Za razliku od stava prema demokratiji, stav prema jakom lideru nije se značajno menjao u periodu od godinu dana i tri meseca. Može se uočiti da je stav građana postao nešto pozitivniji, pogotovo u periodu između aprila i oktobra 2021. godine. Treba istaći da je stav o jakom lideru znatno polarizovaniji među građanima nego njihov stav o demokratskom sistemu. Naime, iako više građana podržava demokratiju (62%) nego jakog lidera (57%), znatno više građana ističe da uopšte ne podržava jakog lidera (25%) nego što je onih koji uopšte ne podržavaju demokratski sistem (9%). Samim tim, manje je onih koji se niti slažu niti ne slažu s tvrdnjom da je za našu zemlju u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali.

Za našu zemlju je u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize

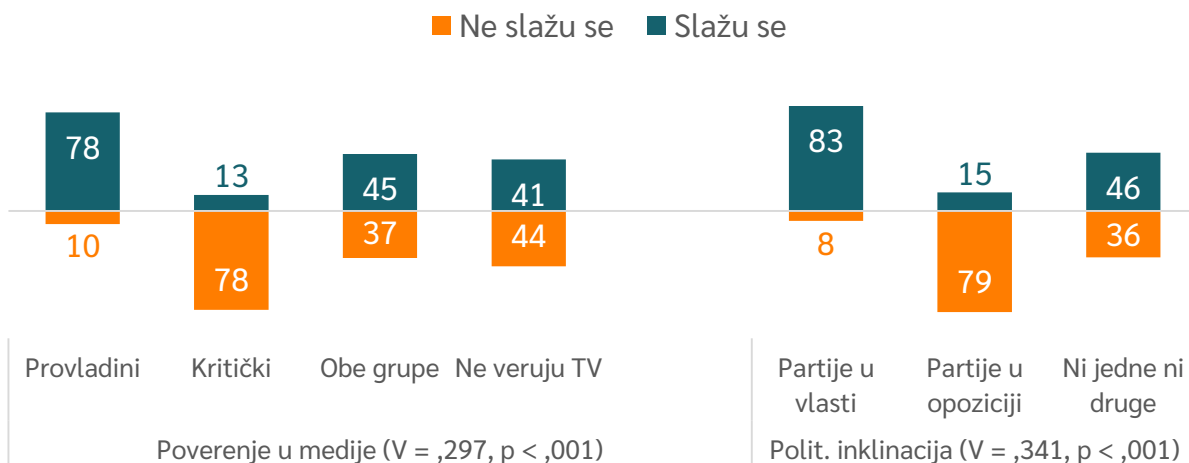

Grafikon 10. Stav o jakom lideru

U ovom slučaju postoji velika razlika između građana koji veruju provladinim medijima i onih koji inkliniraju partijama u vlasti, s jedne strane, i onih koji veruju kritičkim medijima i koji naginju strankama u opoziciji, s druge strane (grafikon 11). Prva grupa većinski podržava jakog lidera, dok druga grupa većinski ne podržava. Oni građani koji veruju i jednim i drugim grupama, kao i oni koji ne veruju ni jednoj televiziji i ne inkliniraju ni jednoj partiji - nalaze se između prve dve grupe kada je u pitanju stav prema jakom lideru. Pored toga, jakog lidera najviše podržavaju građani koji su najviše završili osnovnu školu, stariji od 65 godina, građani koji žive van Beograda i u ruralnim sredinama, kao i žene (grafikon 12). Najmanja podrška jakom lideru je među Beograđanima, visokoobrazovanim građanima, i među gradskim stanovništvom.

Za našu zemlju je u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize

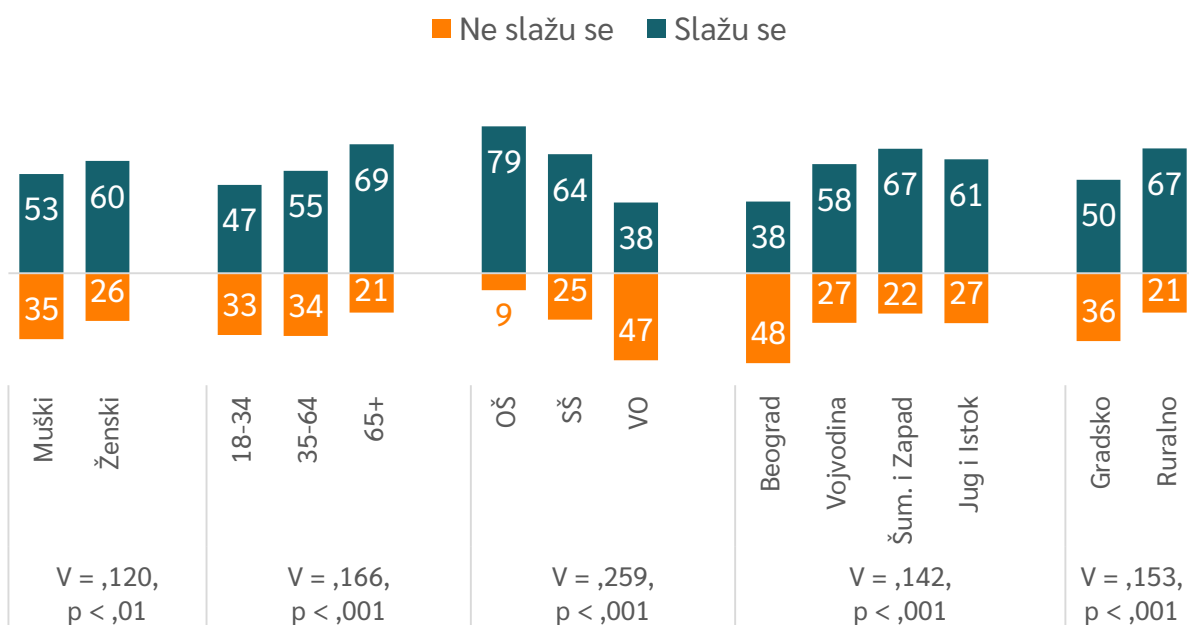
- ukrštanje sa političkim varijablama -

Grafikon 11. Stav o jakom lideru u odnosu na političke varijable

Za našu zemlju je u ovom trenutku najbolje da ima jednog jakog lidera koga bi svi slušali, jer samo čvrsta ruka može da nas izvede iz krize

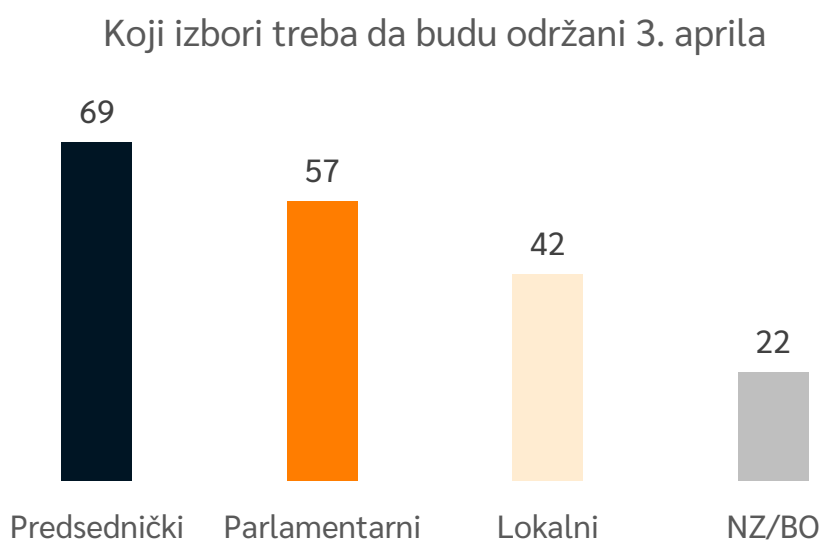
- ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

Grafikon 12. Stav o jakom lideru u odnosu na socio-demografske varijable

III. Znanje o izbornim procesima

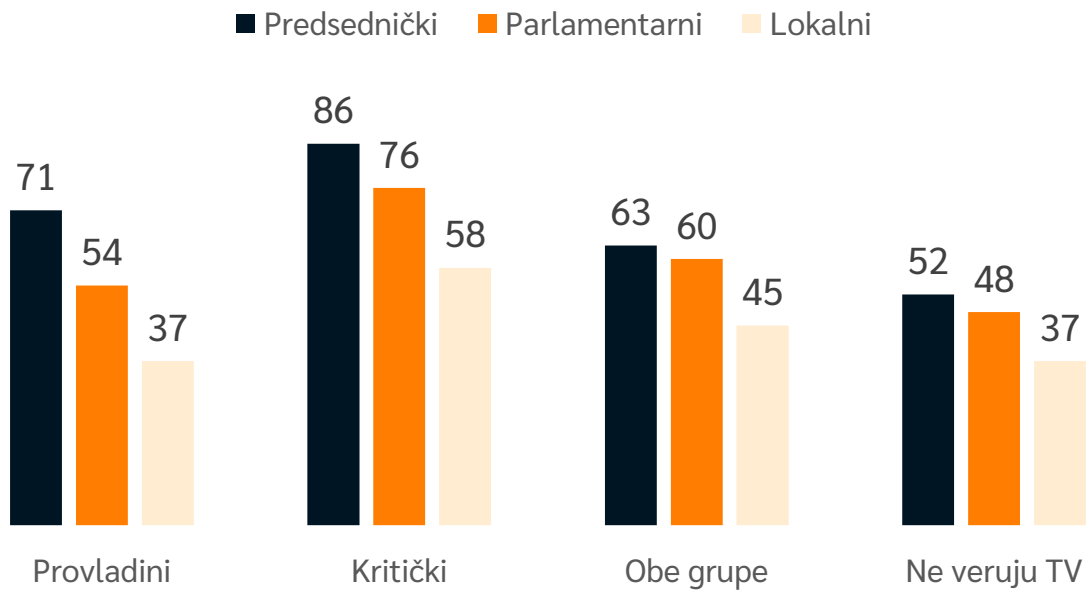
Građani su takođe odgovarali na pitanja koja su proveravala njihovo znanje o izbornim procesima. Najpre, pitali smo ih koji sve izbori treba da budu održani 3. aprila. Građani su najbolje bili upućeni u to da treba da se održe predsednički izbori, a najmanje upućeni kada je reč o izborima Beogradu i u drugim opštinama. Ipak, skoro trećina građana (31%) nije znala da treba da budu održani predsednički izbori, skoro polovina (43%) nije znala da se održavaju parlamentarni izbori, dok više od polovine (58%) nije znalo za da će biti lokalnih izbora.

Grafikon 13. Znanje o održavanju izbora

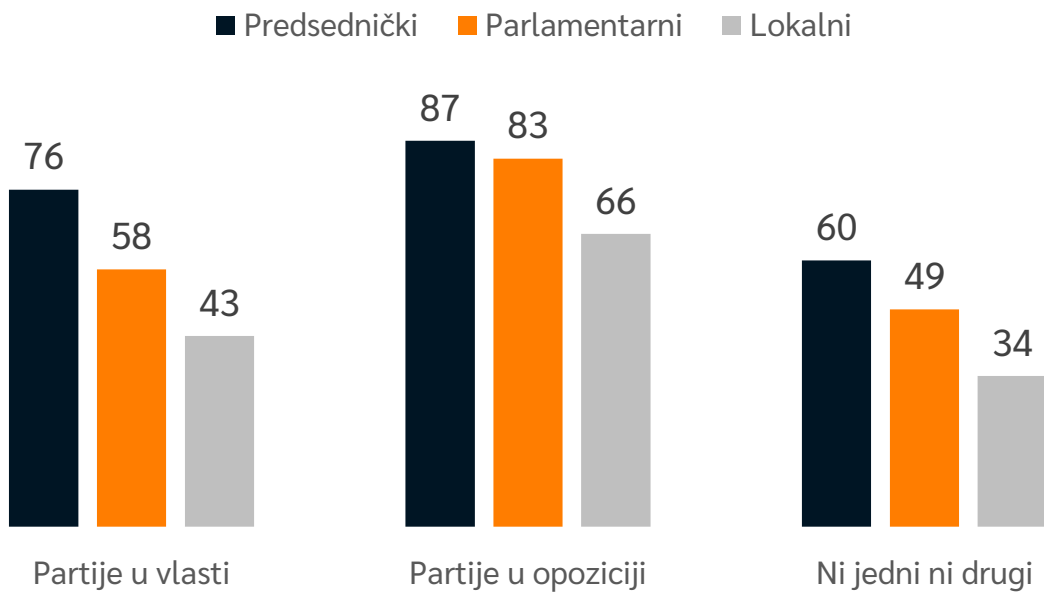
Na grafikonima 14 i 15 može se videti da su najinformisaniji građani koji veruju kritičkim medijima, kao i građani koji inkliniraju partijama u opoziciji. Razlika je posebno upadljiva kada se uporedi znanje o održavanju parlamentarnih i lokalnih izbora. Oko 20% građana više koji veruju kritičkim medijima, odnosno nagingju strankama u opoziciji zna da će biti održani parlamentarni i lokalni izbori nego oni koji veruju provladinim medijima i oni koji inkliniraju partijama u vlasti. Kada su u pitanju predsednički izbori, najmanje informisani su građani koji ili veruju i jednim i drugim medijima, odnosno oni koji ne veruju ni jednim, kao i oni koji ne inkliniraju ni partijama u vlasti ni strankama u opoziciji. Međutim, oni koji veruju samo provladinim medijima manje su informisani o održavanju parlamentarnih i lokalnih izbora od onih građana koji veruju i provladinim i kritičkim medijima.

Znanje o održavanju izbora - ukrštanje sa poverenjem u medije -

Grafikon 14. Znanje o održavanju izbora u odnosu na poverenje u medije

Znanje o održavanju izbora - ukrštanje sa političkom inklinacijom -

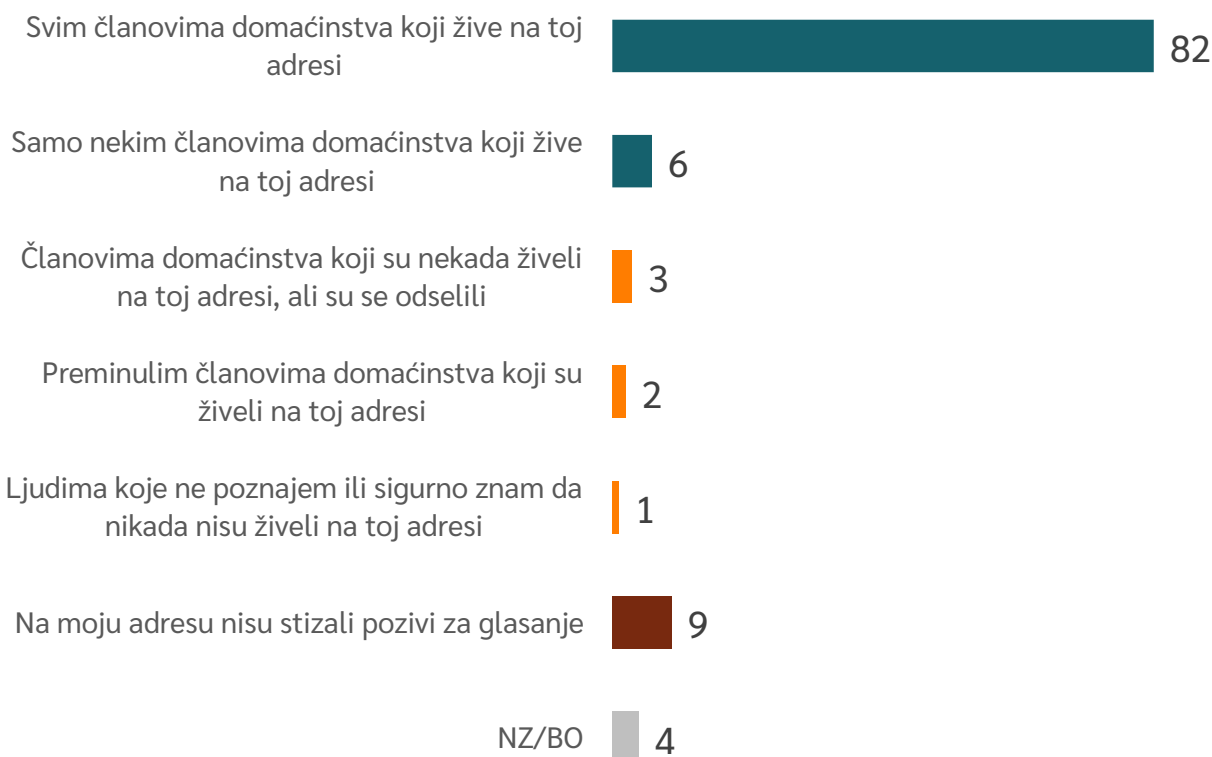

Grafikon 15. Znanje o održavanju izbora u odnosu na političku inklinaciju

Takođe smo pitali građane da li su tokom prethodnih izbornih ciklusa na njihovu adresu stizali pozivi za glasanje, odnosno konkretnije, kome su stizali. Četiri petine građana istaklo je da su pozivi stizali svim članovima domaćinstva koji žive na toj adresi, a 6% je reklo da su samo nekim članovima stigli pozivi. Pored toga, 3% je navelo da su pozivi stizali za članove domaćinstva koji su nekada živeli na toj adresi, ali više ne žive, dok je 2% navelo da su pozivi stizali preminulim članovima.

Samo 1% građana istaklo je da su pozivi stizali ljudima koje ne poznaju ili sigurno znaju da nikada nisu živeli na toj adresi. Na kraju, 9% građana tvrdi da na njihovu adresu nisu uopšte stizali pozivi za glasanje.

Na adresu mog domaćinstva su za prethodne izbore stigli pozivi za glasanje...

Grafikon 16. Kome su stizali pozivi za glasanje

Oko petina građana veruje da ne može da se glasa bez poziva za glasanje, dok dve trećine građana zna da može da se glasa i bez poziva koji stižu na adresu.

Šta mislite, može li da se glasa bez poziva za glasanje koji građanima stiže uoči izbora na adresu?

Ne Da NZ/BO

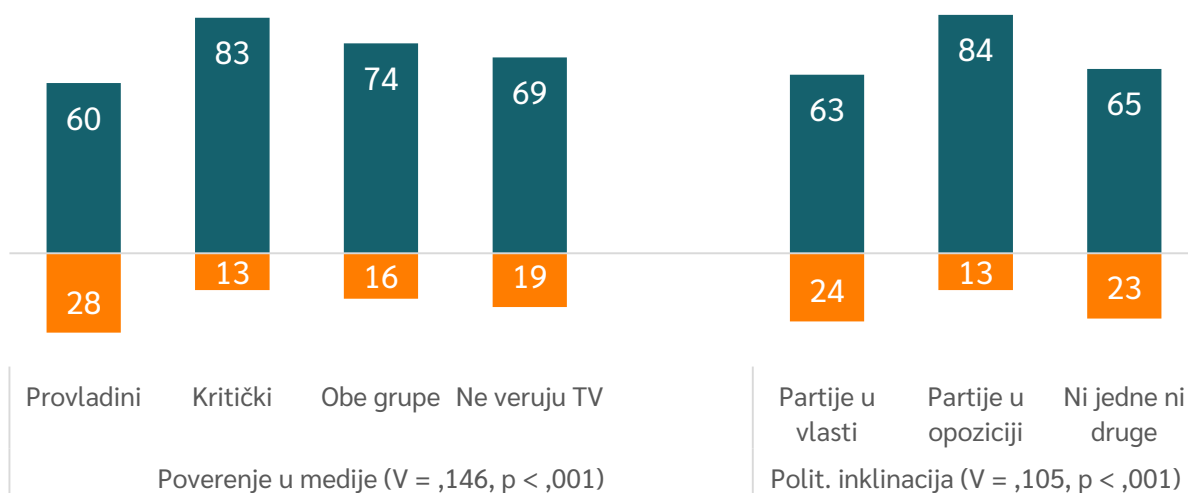

Grafikon 17. Znanje o glasanju bez poziva

Građani koji inkliniraju partijama u opoziciji i oni koji veruju kritičkim medijima i u ovom slučaju su najinformisaniji i najveći broj njih zna da može da se glasa bez poziva koji stiže na adresu. S druge strane, građani koji veruju provladinim medijima, kao i oni koji inkliniraju partijama u vlasti slabije su informisani po ovom pitanju čak i od onih koji ne inkliniraju ni jednim ni drugim, i od onih koji ne veruju televizijima, odnosno onih koji pored provladinih medija veruju i kritičkim.

Da li može da se glasa bez poziva koji stiže na adresu
- ukrštanje sa političkim varijablama -

Ne može da se glasa bez poziva Može da se glasa bez poziva

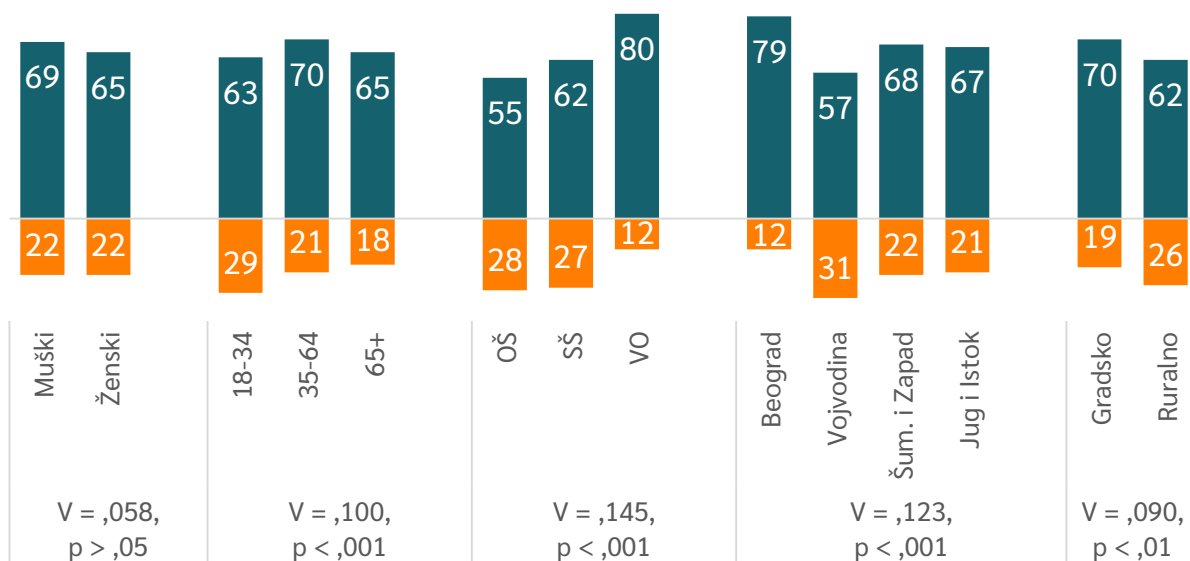

Grafikon 18. Znanje o glasanju bez poziva u odnosu na političke varijable

Visokoobrazovani građani, Beograđani, gradsko stanovništvo, građani koji imaju između 35 i 64 godina, kao i muškarci značajno su bolje informisani po pitanju glasanja bez poziva od najmlađih i najstarijih, žena, manje obrazovanih, Vojvodana i ruralnog stanovništva.

Da li može da se glasa bez poziva koji stiže na adresu
- ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

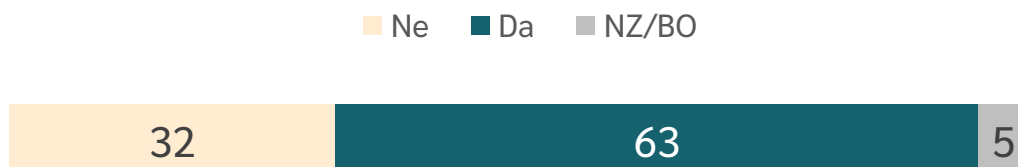
■ Ne može da se glasa bez poziva ■ Može da se glasa bez poziva

Grafikon 19. Znanje o glasanju bez poziva u odnosu na socio-demografske varijable

Skoro trećina građana ne zna da je na sajtu Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave moguće proveriti da li se nalaze u biračkom spisku. Pored toga, 5% građana nije dalo odgovor na ovo pitanje.

Da li znate da na sajtu Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave možete da proverite da li se nalazite u biračkom spisku?

Grafikon 20. Znanje o mogućnosti provere biračkog spiska

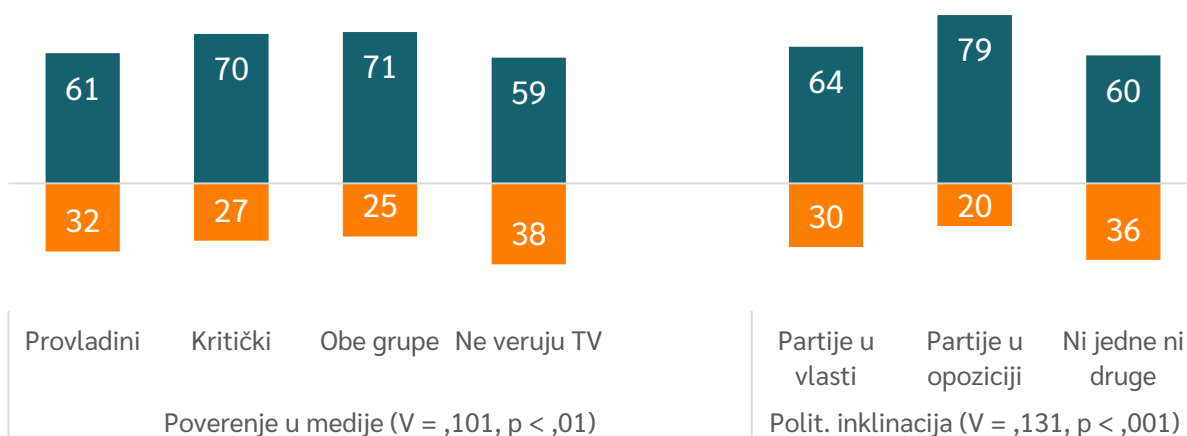
I u proveru podataka u biračkom spisku na sajtu Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave bolje su upućeni građani koji veruju kritičkim grupama i oni koji veruju i jednim i drugim nego građani koji veruju isključivo provladinim medijima (grafikon 21). Takođe su bolje informisani građani koji inkliniraju strankama u opoziciji u odnosu na one koji naginju partijama u vlasti. Ne postoji bitna razlika u informisanosti između onih koji inkliniraju partijama u vlasti i onih koji veruju provladinim medijima, s jedne strane, odnosno građana koji ne veruju ni jednoj televiziji i onih koji ne inkliniraju ni ka opoziciji ni ka vlasti, s druge strane.

Da mogu da provere da li se nalaze u biračkom spisku u najvećoj meri su upućeni građani između 35 i 64 godina, više obrazovani, kao i gradsko stanovništvo (grafikon 22). Čak polovina građana mlađih od 34 godine nije znala da može da proveriti da li se nalazi u biračkom spisku. Takođe je među onima koji su završili najviše osnovnu školu skoro polovina onih koji nisu znali za to (42%). Iako se mogu primetiti određene razlike po regionima i po polu, one ipak nisu statistički značajne.

Da li znaju da mogu da provere da li se nalaze u biračkom spisku

- ukrštanje sa političkim varijablama -

■ Ne znaju da mogu da provere ■ Znaju da mogu da provere

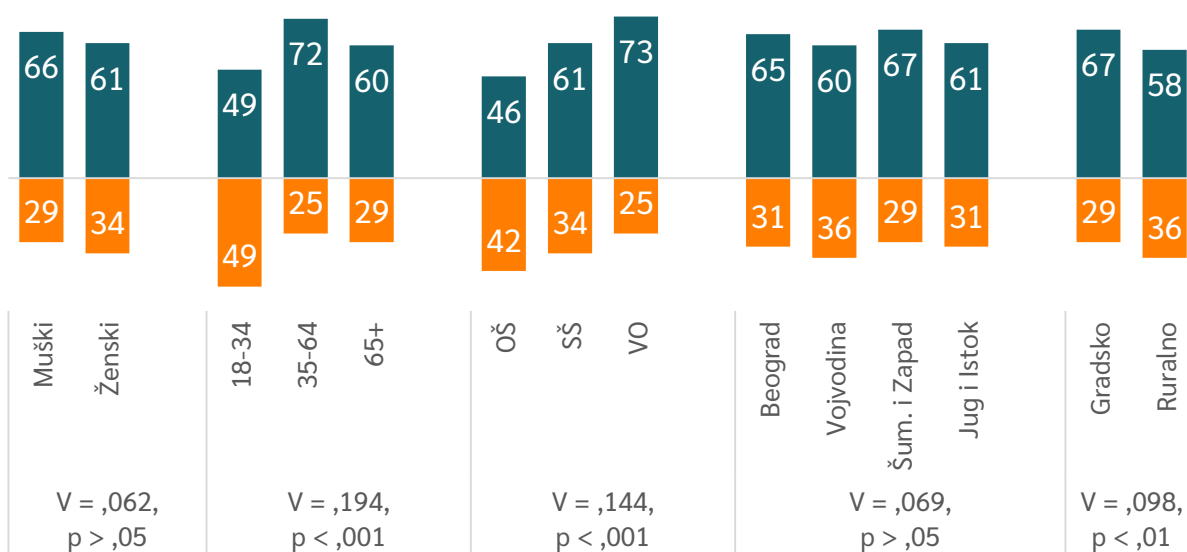

Grafikon 21. Znanje o mogućnosti provere biračkog spiska u odnosu na političke varijable

Da li znaju da mogu da provere da li se nalaze u biračkom spisku

- ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

■ Ne znaju da mogu da provere ■ Znaju da mogu da provere

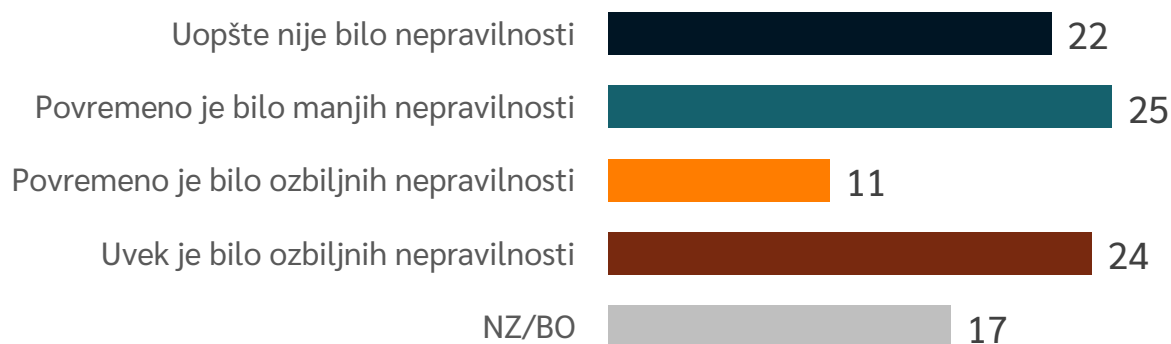

Grafikon 22. Znanje o mogućnosti provere biračkog spiska u odnosu na socio-demografske varijable

IV. Ocena izbornih nepravilnosti

Samo petina građana Srbije misli da uopšte nije bilo nepravilnosti u izbornim procedurama u poslednjih nekoliko godina, dok četvrtina građana veruje da je bilo uvek ozbiljnih nepravilnosti. Ukupno gledano, 60% građana misli da je bilo manjih ili većih nepravilnosti.

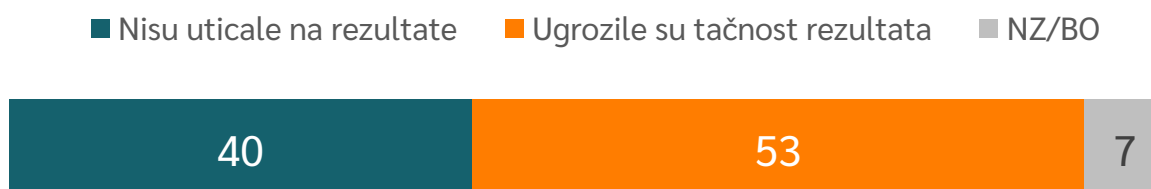
U kojoj meri mislite da je bilo nepravilnosti u izbornim procedurama u poslednjih nekoliko godina?

Grafikon 23. Ocena izbornih nepravilnosti

Među tih 60% građana koji misle da je bilo nepravilnosti tokom prethodnih godina, polovina ističe da su one ugrozile tačnost rezultata.

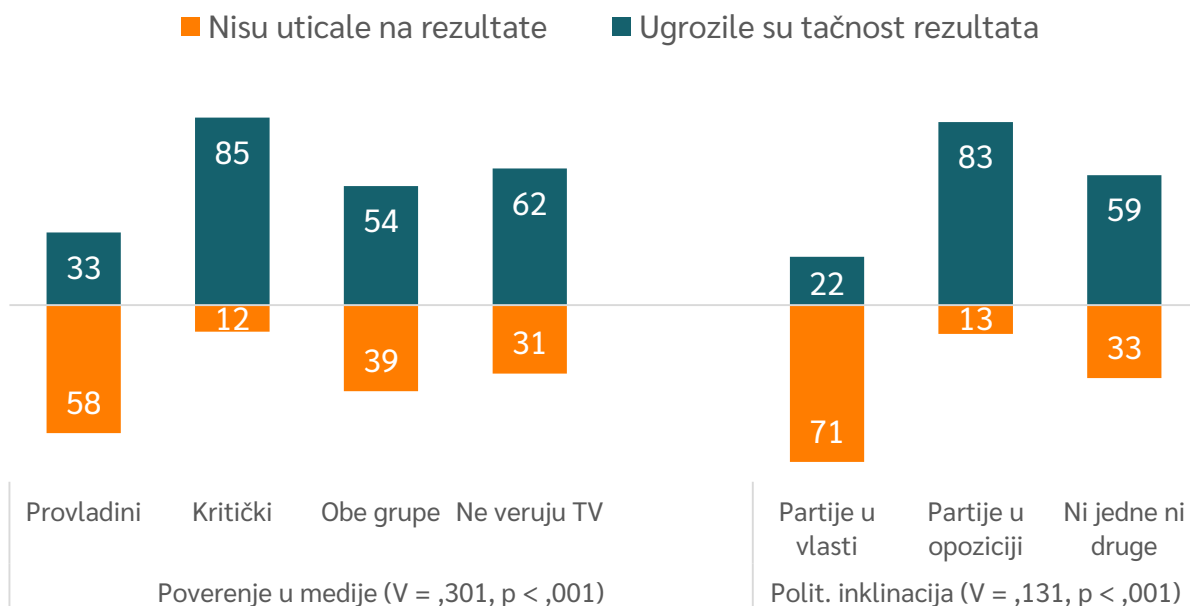
Da li su nepravilnosti uticale na rezultate
- % od onih koji su rekli da je bilo nepravilnosti -

Grafikon 24. Uticaj nepravilnosti na rezultate

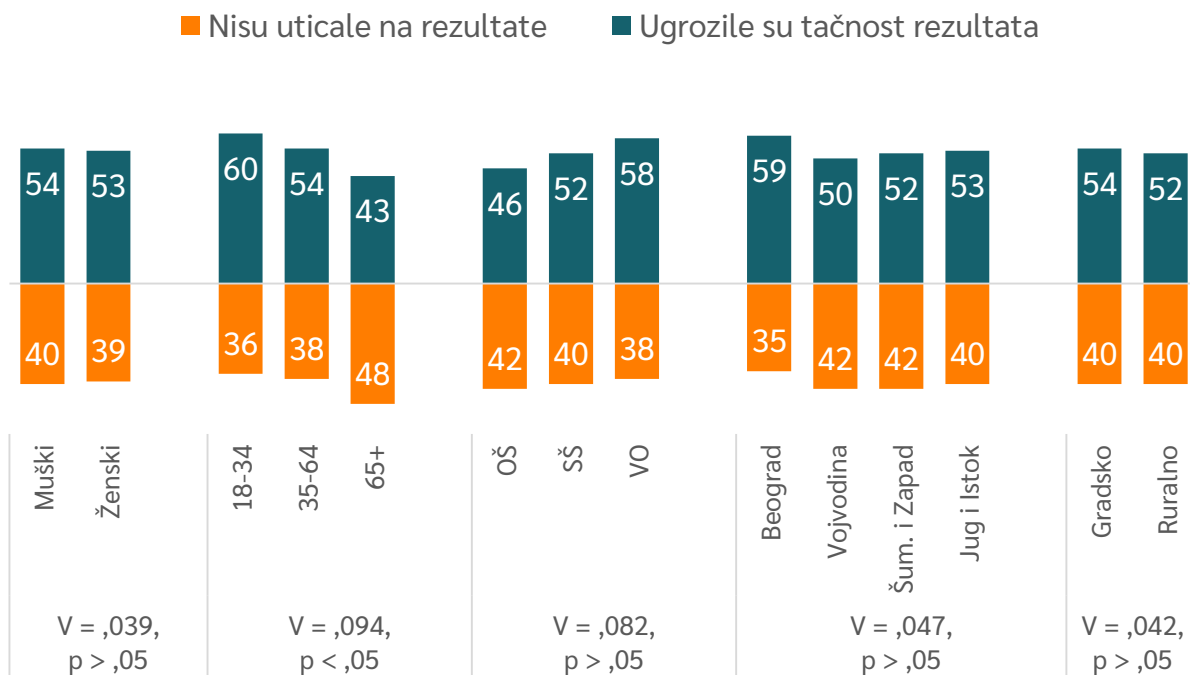
Građani koji veruju kritičkim medijima i oni koji inkliniraju partijama u opoziciji pretežno misle da su nepravilnosti ugrozile rezultate, dok oni koji isključivo veruju provladinim medijima, odnosno inkliniraju strankama u vlasti pretežno misle da nepravilnosti nisu uticale na rezultate (grafikon 25). Takođe, mlađi građani u većoj meri misle da su nepravilnosti ugrozile tačnost rezultata nego stariji građani (grafikon 26).

Da li misle da su nepravilnosti uticale na rezultate izbora
- ukrštanje sa političkim varijablama -

Grafikon 25. Uticaj nepravilnosti na rezultate u odnosu na političke varijable

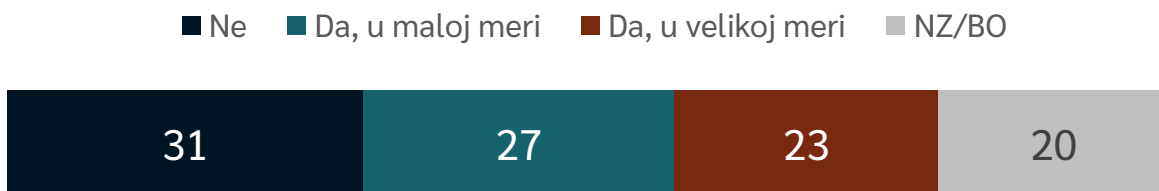
Da li misle da su nepravilnosti uticale na rezultate izbora
- ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

Grafikon 26. Uticaj nepravilnosti na rezultate u odnosu na socio-demografske varijable

Oko polovina građana misle da je u prethodnim izbornim ciklusima bilo krađe glasova u maloj ili velikoj meri, dok trećina građana ističe da nije bilo krađe glasova.

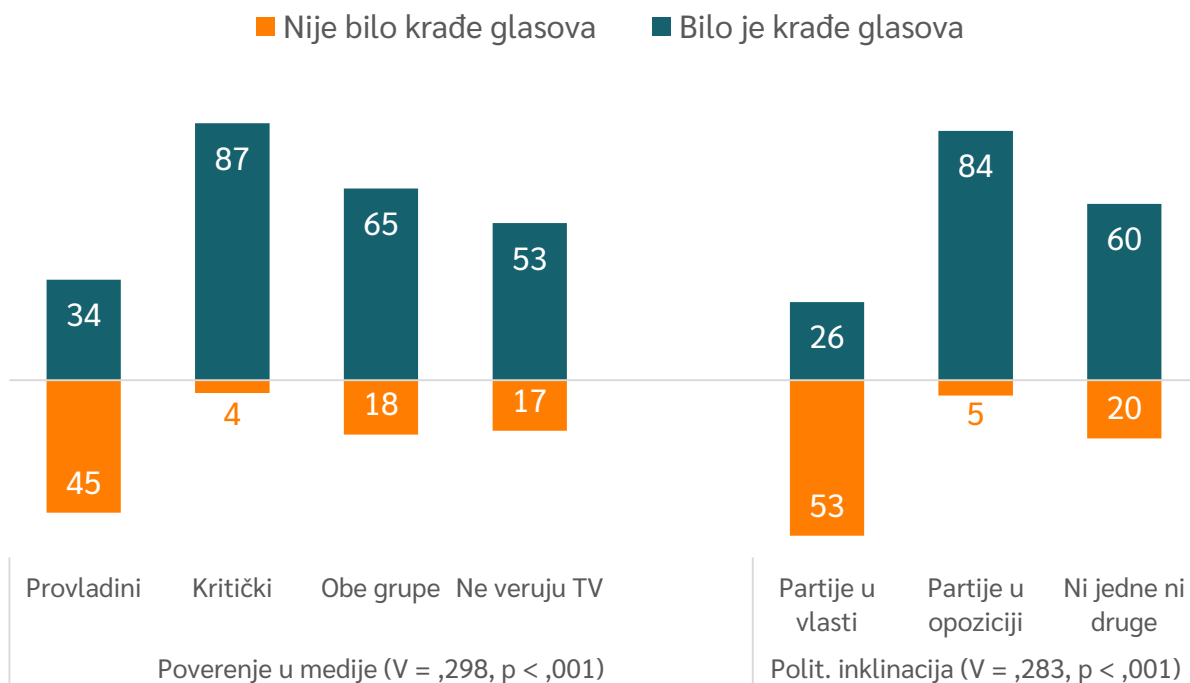
Da li su se u prethodnim izborima dešavale krađe glasova tokom izbornog dana?

Grafikon 27. Krađa glasova

Među građanima koji veruju kritičkim medijima i onim koji inkliniraju strankama u opoziciji, skoro svih ističu da je bilo krađe glasova. Ipak, i među onima koji veruju isključivo provladinim medijima trećina misli da je bilo krađe glasova, kao i četvrtina onih koji inkliniraju partijama u vlasti. Dve trećine onih koji veruju i provladinim i kritičkim medijima takođe misle da je bilo krađe glasova, uz polovinu onih koji ne veruju ni jednoj televiziji.

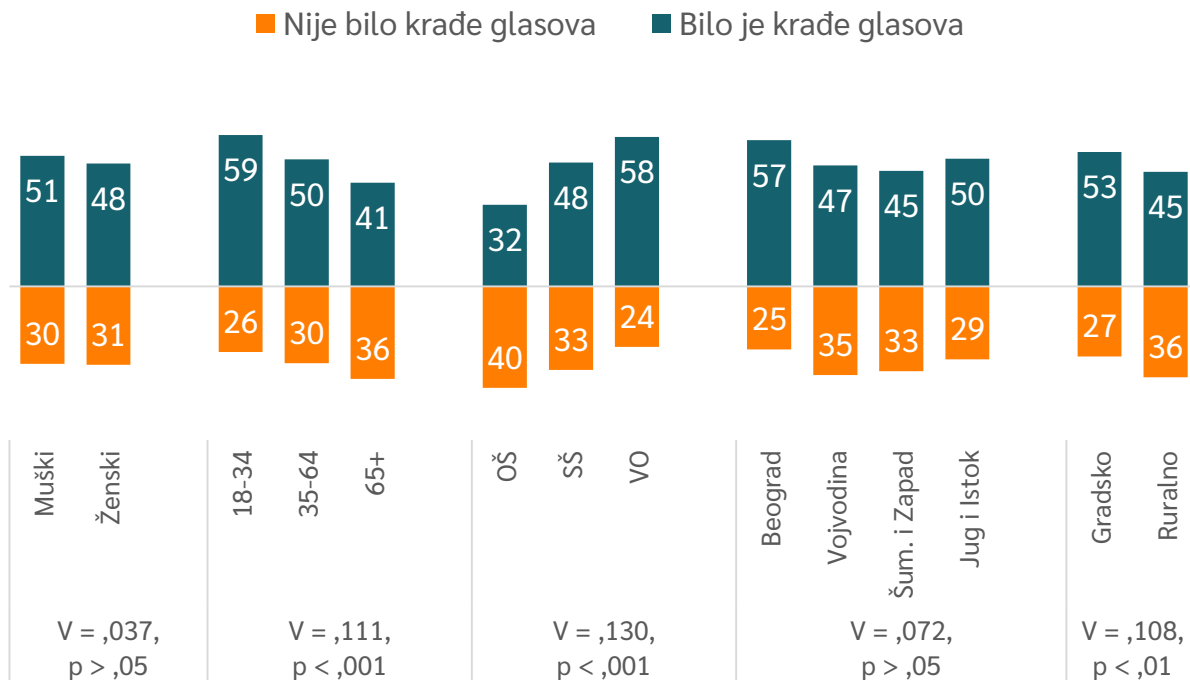
Da li je bilo krađe glasova na prethodnim izborima - ukrštanje sa političkim varijablama -

Grafikon 28. Krađa glasova u odnosu na političke varijable

Da se dešava krađa glasova u najvećoj meri misle najmlađi građani, visokoobrazovani, Beograđani i gradsko stanovništvo. S druge strane, da nema krađe glasova u najvećoj meri ističu najstariji građani, oni sa najviše završenom osnovnom školom, kao i ruralno stanovništvo i oni koji žive van Beograda.

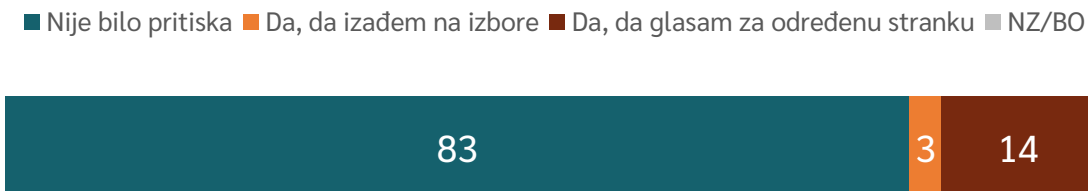
Da li je bilo krađe glasova na prethodnim izborima - ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

Grafikon 29. Krađa glasova u odnosu na socio-demografske varijable

Četiri petine građana ističe da nije bilo pritiska da izađu da glasaju na izborima. Ipak, 14% građana je bilo pod pritiskom da glasaju za određenu stranku, a 3% da izađu na izbore.

Kada su u pitanju izbori u prethodnih nekoliko godina, da li je neko vršio pritisak na vas ili na nekog iz vašeg okruženja?

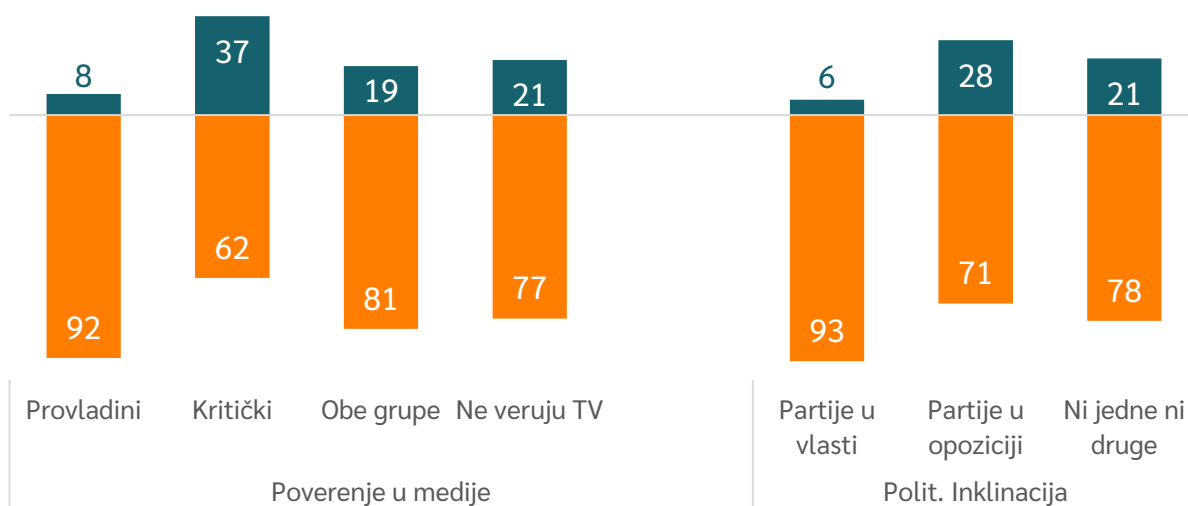
Grafikon 30. Vršenje pritiska na građane

Radi jednostavnijeg prikaza rezultata na grafikonima 31 i 32 prikazano su zbirno odgovori koji ukazuju na bilo kakav pritisak, ili da izađu na izbore ili da glasaju za određenu stranku. Kao i u prethodnim slučajevima, značajno se razlikuju odgovori onih koji veruju kritičkim medijima i onih koji inkliniraju partijama u opoziciji, s jedne strane, i odgovori građana koji veruju provladinim medijima i inkliniraju partijama u vlasti, s druge strane.

Da li je bilo pritiska da izađu ili glasaju za nekoga na prethodnim izborima

- ukrštanje sa političkim varijablama -

■ Nije bilo pritiska ■ Bilo je pritiska

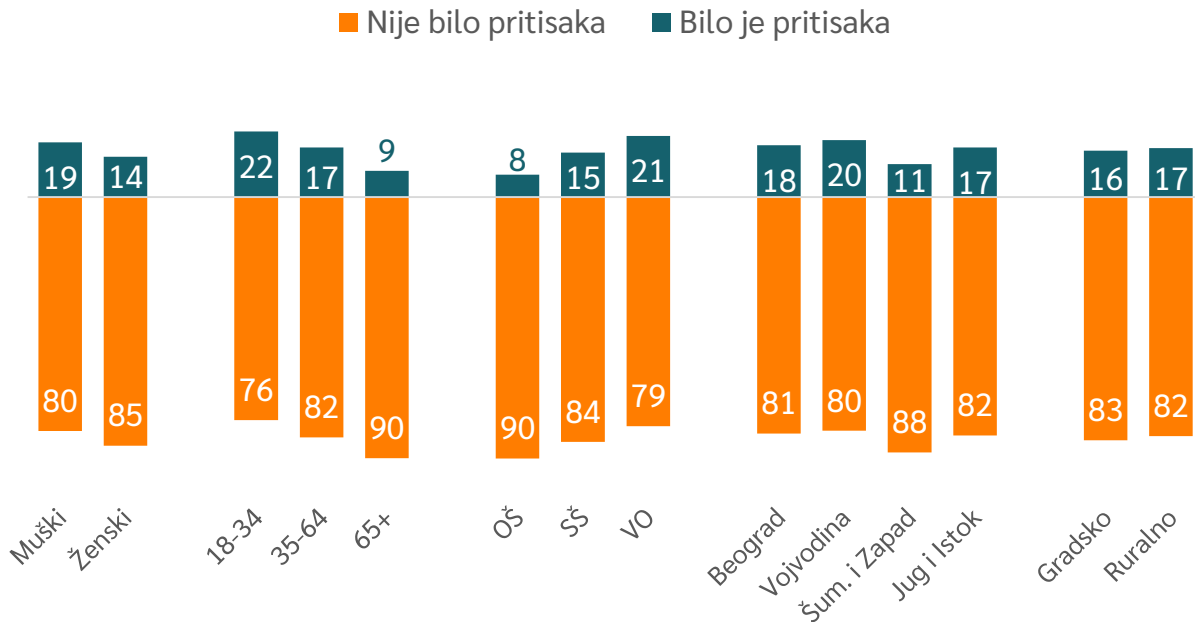

Grafikon 31. Vršenje pritiska na građane u odnosu na političke varijable

O pritiscima u nešto većoj meri izvestili su najmlađi građani, najviše obrazovani i muškarci, nego stariji, manje obrazovani i žene (grafikon 32). Čak 90% građana koji imaju više od 65 godina i koji imaju najviše završenu osnovnu školu ističe da nije bilo pritiska na njih ili na ljudi iz njihovog okruženja. Poređenja radi, među najmlađim i najviše obrazovanim nešto manje od 80% ističe da nije bilo pritiska. Generalno, po ovom pitanju razlike su veće prilikom ukrštanja sa poverenjem u medije i političkom inklinacijom, nego u odnosu na socio-demografske karakteristike građana.

Da li je bilo pritiska da izađu ili glasaju za nekoga na prethodnim izborima

- ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

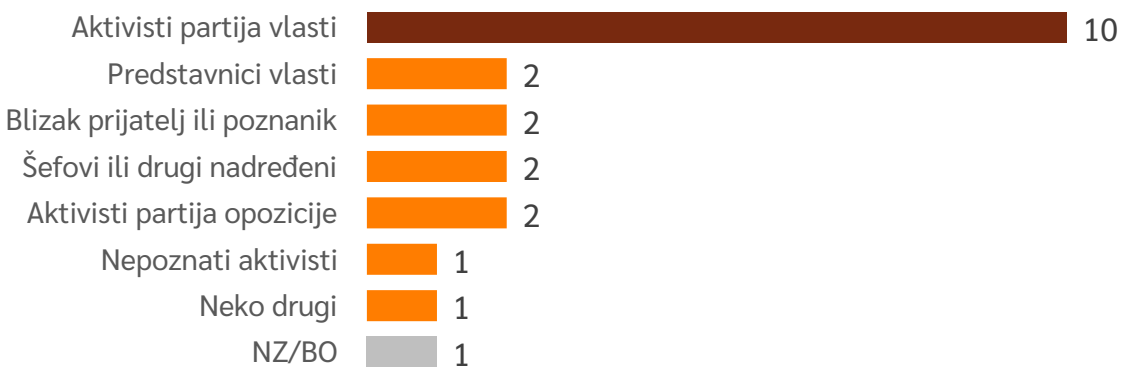

Grafikon 32. Vršenje pritiska na građane u odnosu na socio-demografske varijable

Desetina građana Srbije istakla je da su aktivisti partija vlasti vršili pritisak na njih ili na nekoga iz njihovog okruženja da izađu na izbore ili da glasaju za neku stranku. Takođe, 2% građana ističe da su pritisak vršili predstavnici vlasti, bliski prijatelji, šefovi ili drugi nadređeni, a isti procenat istakao je da su pritisak vršili aktivisti partija opozicije.

Ko je vršio pritisak?

- % u odnosu na celu populaciju -

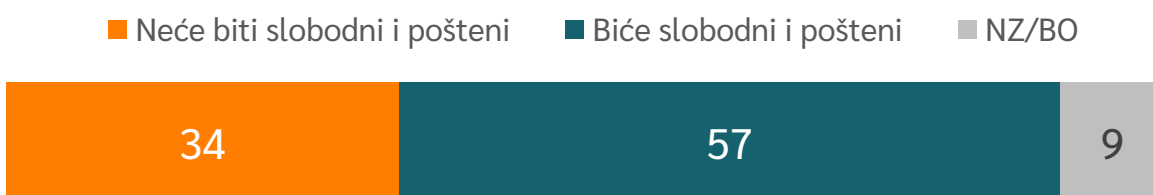
Grafikon 33. Ko je vršio pritisak na građane

V. Očekivanja u vezi s predstojećim izborima

Na kraju, građani su odgovarali na niz pitanja koja su imala za cilj da ispitaju kakva su njihova očekivanja u vezi s predstojećim izborima 3. aprila 2022. godine.

Trećina građana misli da predstojeći izbori neće biti slobodni i poštteni, dok nešto više od polovine misli da će biti slobodni i poštteni. Takođe, 9% građana nije želelo da odgovori na ovo pitanje.

Da li mislite da će predstojeći izbori biti slobodni i poštteni?

Grafikon 34. Očekivanje da li će izbori biti slobodni i poštteni

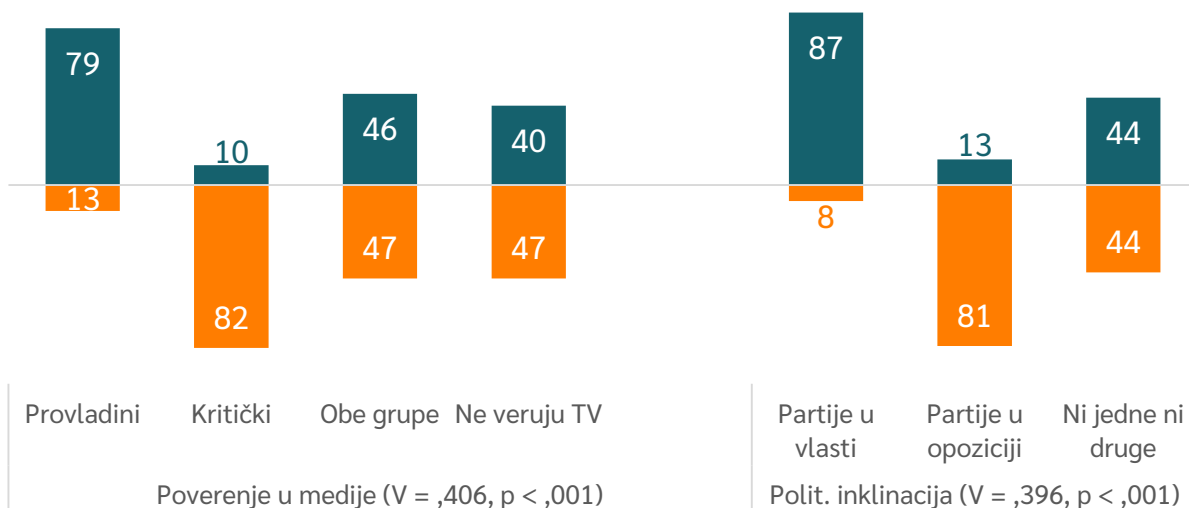
Na grafikonima 35 i 36 prikazana su ukrštanja očekivanja da će izbori biti slobodni i poštteni sa poverenjem u medije i političkom inklinacijom, kao i sa socio-demografskim varijablama.

Pretežna većina građana koji veruju isključivo provladinim medijima i koji inkliniraju partijama u vlasti misle da će izbori biti slobodni i poštteni, za razliku od onih koji veruju kritičkim medijima i inkliniraju partijama u opoziciji koji pretežno misle da izbori neće biti slobodni i poštteni. Kada je reč o onima koji veruju i jednoj i drugoj grupi medija, odnosno onim koji ne veruju ni jednoj televiziji i onim koji ne inkliniraju partijama ni u vlasti ni u opoziciji, među njima je podeljeno mišljenje, te nešto manje od polovine ujedno misli i da izbori neće biti slobodni i poštteni, a isto toliko njih veruje da će oni ipak biti slobodni i poštteni.

Da će izbori biti slobodni i poštteni u značajno većoj meri misle najstariji građani, oni koji imaju najviše završenu osnovnu školu, kao i ruralno stanovništvo i građani koji žive van Beograda. Drugim rečima, da izbori neće biti slobodni i poštteni značajno je učestalije očekivanje među građanima koji imaju manje od 65 godina, najviše obrazovanim, među gradskim stanovništvom i među Beograđanima.

Da li će predstojeći izbori biti slobodni i poštteni - ukrštanje sa političkim varijablama -

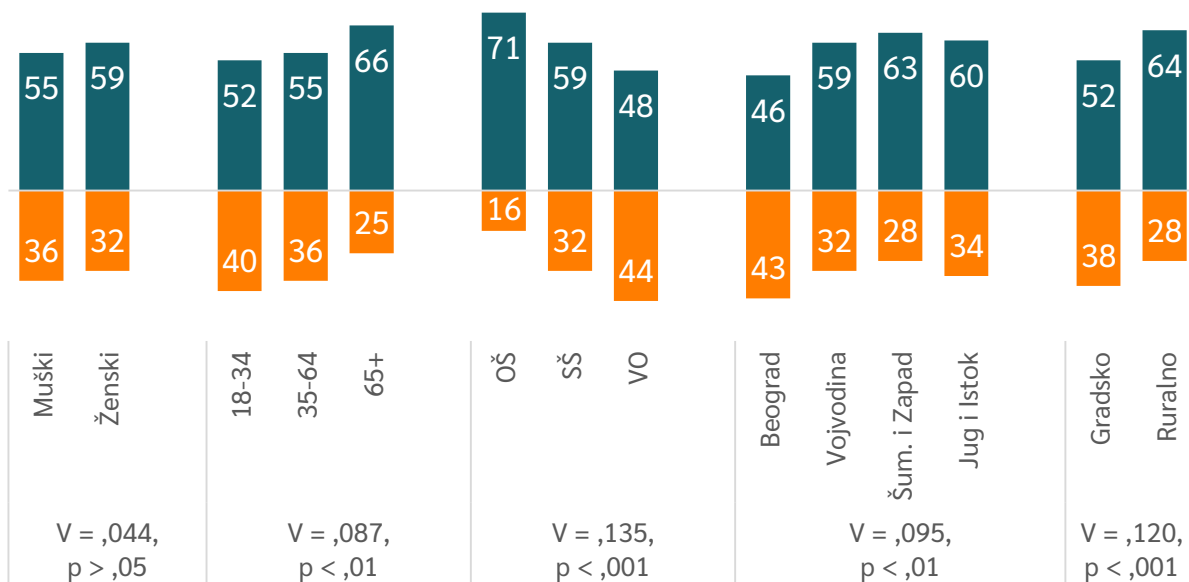
■ Neće biti slobodni i poštteni ■ Biće slobodni i poštteni

Grafikon 35. Očekivanje da li će izbori biti slobodni i poštteni u odnosu na političke varijable

Da li će predstojeći izbori biti slobodni i poštteni - ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

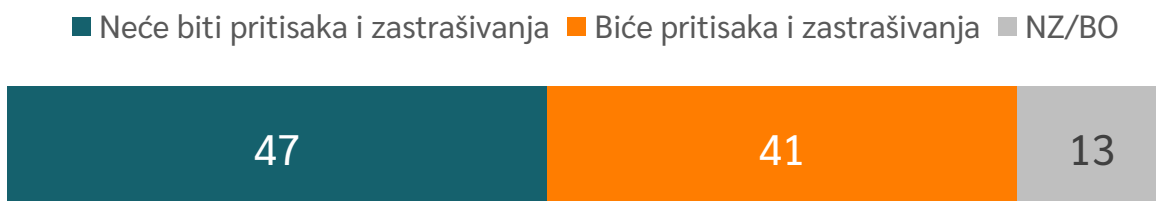
■ Neće biti slobodni i poštteni ■ Biće slobodni i poštteni

Grafikon 36. Očekivanje da li će izbori biti slobodni i poštteni u odnosu na socio-demografske varijable

Nešto više građana očekuje da neće biti pritisaka i zastrašivanja na predstojećim izborima koji imaju za cilj da nateraju građane da izađu da glasaju. Naime 47% misli da neće biti pritisaka, dok 41% misli da će biti pritisaka. Čak 13% građana nije želelo da odgovori na ovo pitanje.

Kakva su Vaša očekivanja u vezi sa pritiscima i zastrašivanjem građana da izađu na izbore?

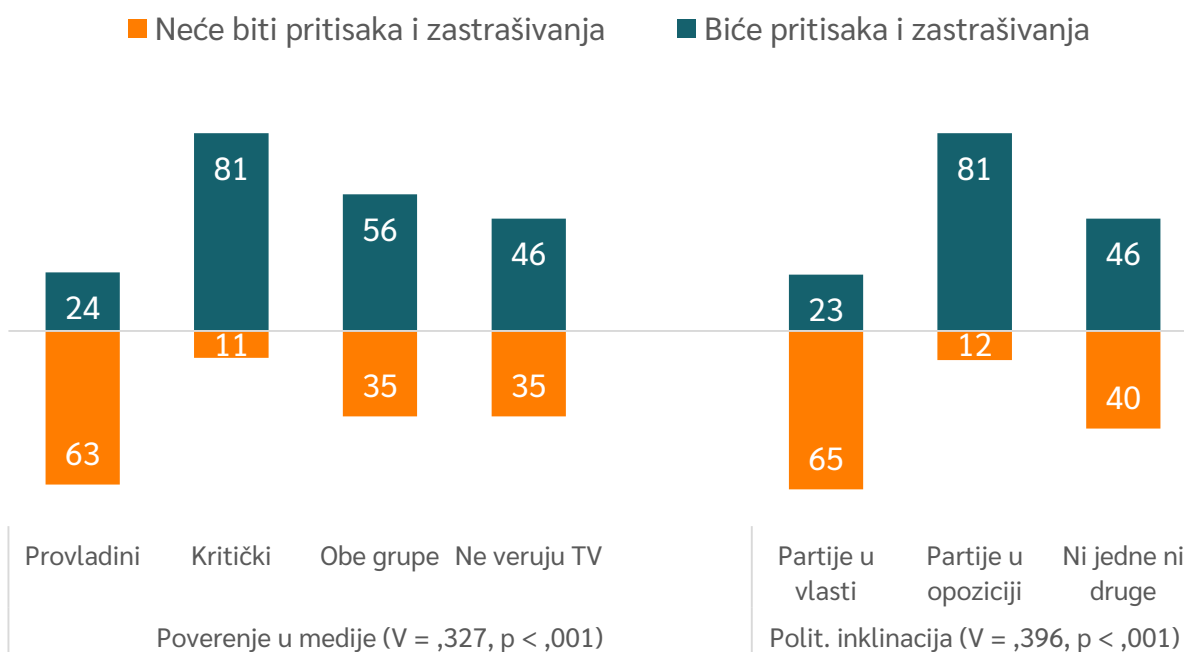

Grafikon 37. Očekivanja pritisaka i zastrašivanja

Četiri petine građana koji veruju isključivo kritičkim medijima, kao i oni koji inkliniraju partijama u opoziciji očekuje da će biti pritisaka i zastrašivanja, dok isto misli samo četvrtina onih koji inkliniraju partijama u vlasti, odnosno onih koji veruju samo provladinim medijima.

Da li će biti pritisaka i zastrašivanja kako bi građani izašli na izbore

- ukrštanje sa političkim varijablama -

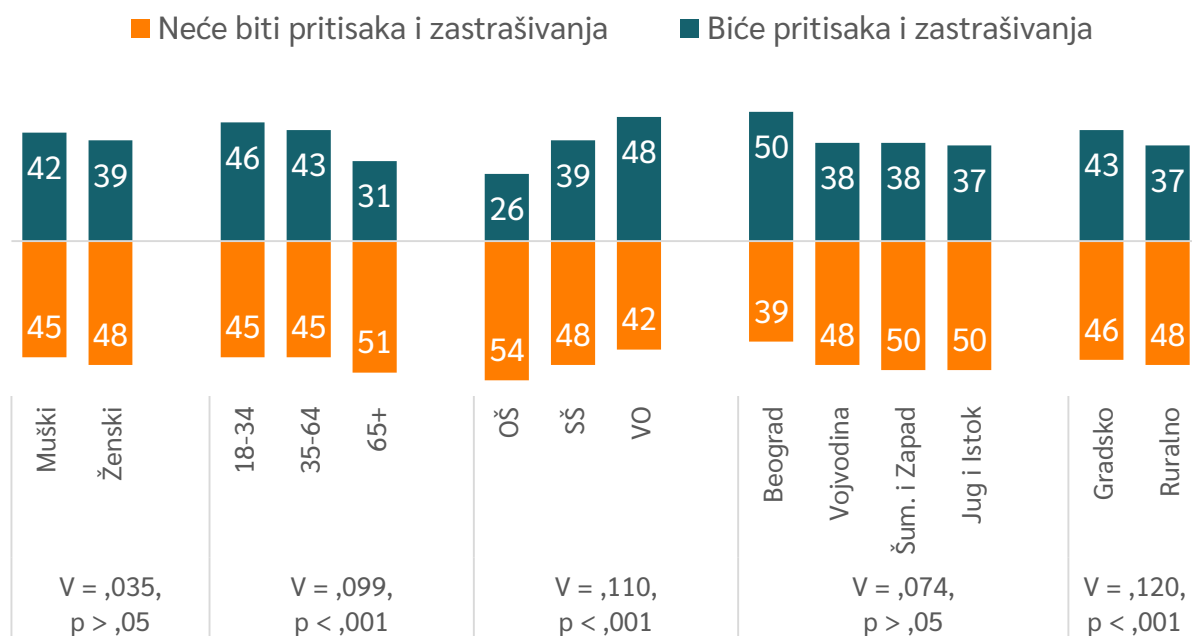

Grafikon 38. Očekivanja pritisaka i zastrašivanja u odnosu na političke varijable

Oko polovine najmlađih građana, onih koji imaju visoko obrazovanje ili su iz Beograda očekuje da će biti pritisaka i zastrašivanja na predstojećim izborima, dok stariji od 65 godina, najmanje obrazovani, kao i građani van Beograda i ruralno stanovništvo to misli u znatno manjoj meri.

Da li će biti pritisaka i zastrašivanja kako bi građani izašli na izbore

- ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

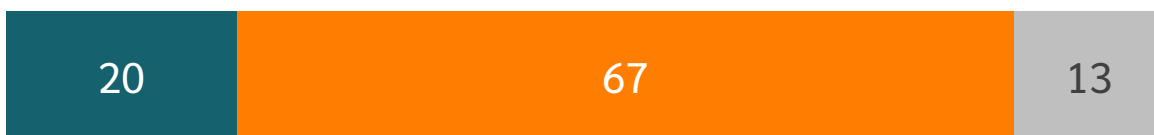

Grafikon 39. Očekivanja pritisaka i zastrašivanja u odnosu na socio-demografske varijable

Dve trećine građana očekuje da će biti moguća dobra kontrola regularnosti izbornog dana, dok jedna petina misli da neće biti moguća dobra kontrola.

Kakva su Vaša očekivanja kada je u pitanju mogućnost kontrole regularnosti izbornog dana?

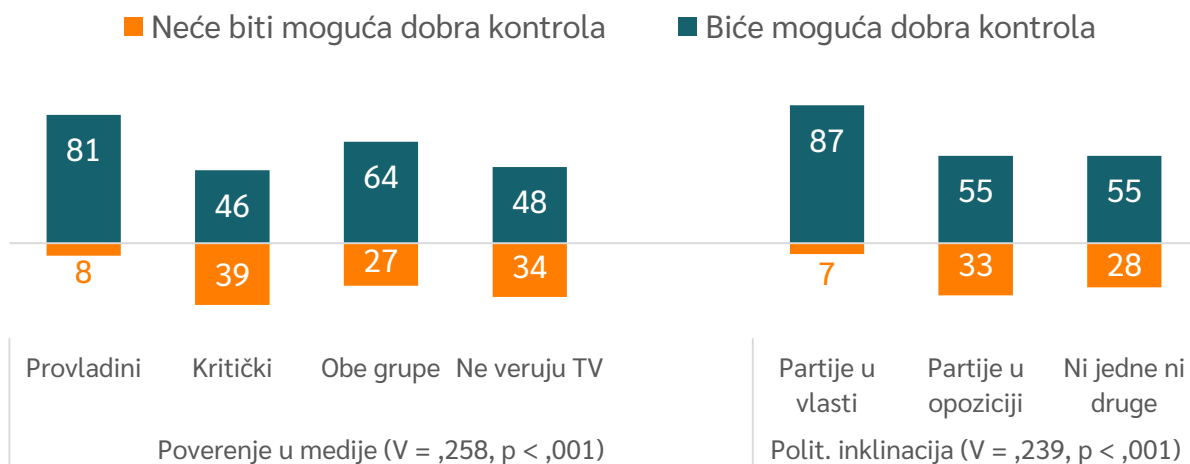
■ Neće biti moguća dobra kontrola ■ Biće moguća dobra kontrola ■ NZ/BO

Grafikon 40. Očekivanje mogućnosti dobre kontrole izbornog dana

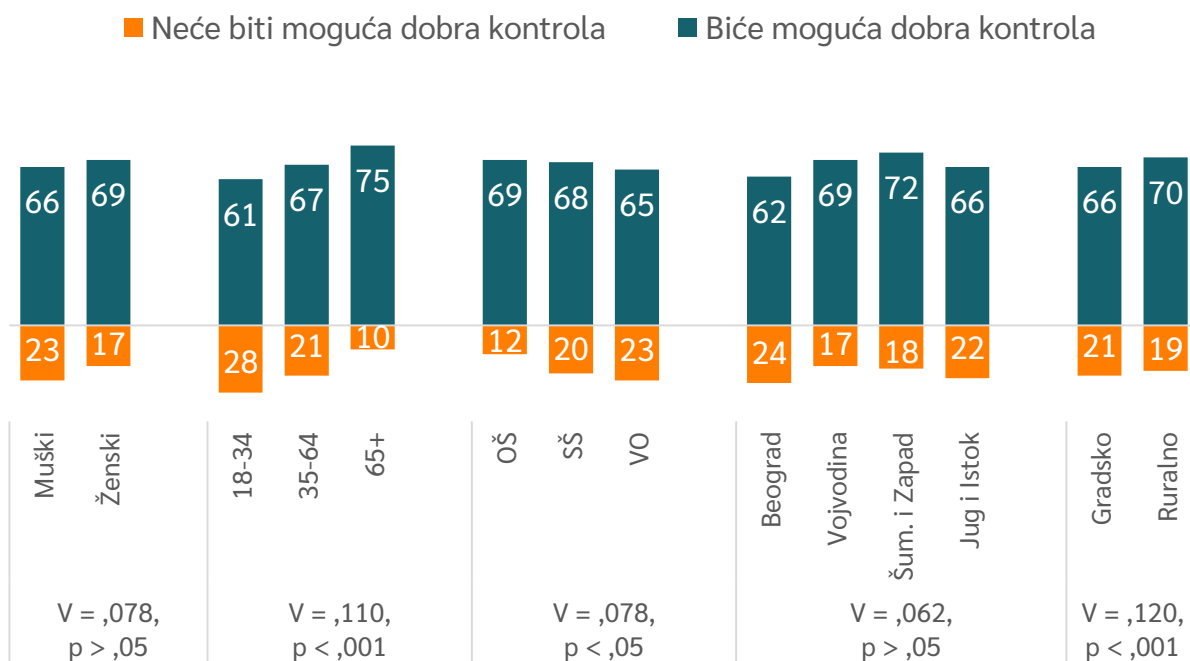
Da je moguća dobra kontrola u značajno većoj meri ističu građani koji veruju provladinim medijima, oni koji inkliniraju ka vlasti, najstariji građani, manje obrazovani, građani van Beograda, južne i istočne Srbije, kao i ruralno stanovništvo.

Mogućnost dobre kontrole regularnosti izbornog dana - ukrštanje sa političkim varijablama -

Grafikon 41. Ocena mogućnosti dobre kontrole izbornog dana u odnosu na političke varijable

Mogućnost dobre kontrole regularnosti izbornog dana - ukrštanje sa socio-demografskim varijablama -

Grafikon 42. Ocena mogućnosti dobre kontrole izbornog dana u odnosu na socio-demografske varijable

Spisak grafikona

Grafikon 1. Glavni izvori informisanja	5
Grafikon 2. Poverenje građana u televizije.....	6
Grafikon 3. Poverenje u medije - po grupama.....	6
Grafikon 4. Ocenja stanja demokratije u Srbiji	7
Grafikon 5. Ocena stanja demokratije u odnosu na političke varijable	8
Grafikon 6. Ocena stanja demokratije u odnosu na socio-demografske varijable.....	8
Grafikon 7. Stav prema demokratiji	9
Grafikon 8. Stav o demokratiji u odnosu na političke varijable.....	10
Grafikon 9. Stav o demokratiji u odnosu na socio-demografske varijable	10
Grafikon 10. Stav o jakom lideru	11
Grafikon 11. Stav o jakom lideru u odnosu na političke varijable.....	12
Grafikon 12. Stav o jakom lideru u odnosu na socio-demografske varijable	12
Grafikon 13. Znanje o održavanju izbora	13
Grafikon 14. Znanje o održavanju izbora u odnosu na poverenje u medije	14
Grafikon 15. Znanje o održavanju izbora u odnosu na političku inklinaciju.....	14
Grafikon 16. Kome su stizali pozivi za glasanje	15
Grafikon 17. Znanje o glasanju bez poziva	16
Grafikon 18. Znanje o glaanju bez poziva u odnosu na političke varijable	16
Grafikon 19. Znanje o glasanju bez poziva u odnosu na socio-demografske varijable	17
Grafikon 20. Znanje o mogućnosti provere biračkog spiska.....	18
Grafikon 21. Znanje o mogućnosti provere biračkog spiska u odnosu na političke varijable	19
Grafikon 22. Znanje o mogućnosti provere biračkog spiska u odnosu na socio-demografske varijable.....	19
Grafikon 23. Ocena izbornih nepravilnosti	20
Grafikon 24. Uticaj nepravilnosti na rezultate	20
Grafikon 25. Uticaj nepravilnosti na rezultate u odnosu na političke varijable.....	21
Grafikon 26. Uticaj nepravilnosti na rezultate u odnosu na socio-demografske varijable	21
Grafikon 27. Krađa glasova	22
Grafikon 28. Krađa glasova u odnosu na političke varijable.....	22
Grafikon 29. Krađa glasova u odnosu na socio-demografske varijable	23
Grafikon 30. Vršenje pritiska na građane.....	23
Grafikon 31. Vršenje pritiska na građane u odnosu na političke varijable	24
Grafikon 32. Vršenje pritiska na građane u odnosu na socio-demografske varijable.....	25
Grafikon 33. Ko je vršio pritisak na građane.....	25
Grafikon 34. Očekivanje da li će izbori biti slobodni i poštenu	26
Grafikon 35. Očekivanje da li će izbori biti slobodni i poštenu u odnosu na političke varijable	27
Grafikon 36. Očekivanje da li će izbori biti slobodni i poštenu u odnosu na socio-demografske varijable	27
Grafikon 37. Očekivanja pritisaka i zastrašivanja.....	28
Grafikon 38. Očekivanja pritisaka i zastrašivanja u odnosu na političke varijable	28
Grafikon 39. Očekivanja pritisaka i zastrašivanja u odnosu na socio-demografske varijable.....	29
Grafikon 40. Očekivanje mogućnosti dobre kontrole izbornog dana	29
Grafikon 41. Ocena mogućnosti dobre kontrole izbornog dana u odnosu na političke varijable	30
Grafikon 42. Ocena mogućnosti dobre kontrole izbornog dana u odnosu na socio-demografske varijable ...	30